

BIJLAGE bij reactie college aan rekenkamer onderzoek rekenkamers CURE

Conclusies:

De doelmatigheid en doeltreffendheid van het afvalbeleid geven een wisselend beeld.

- 1. De drie Cure gemeenten hebben ieder hun eigen beleid en werkwijzen. Synergie van het beleid zou efficiency winst kunnen opleveren voor de gemeenten bij de deelname aan Cure.*

Reactie: Wij onderschrijven dat er verschillen per gemeente zijn en dat ieder op onderdelen zijn eigen beleid heeft. Er zijn verschillen tussen Geldrop-Mierlo, Eindhoven en Valkenswaard met betrekking tot schaalgrootte en vooral karakteristiek van de gemeenten. Dit betekent dat het bijna logisch is dat er ook beleidsmatig verschillen zijn. Een belangrijk verschil is dat in Geldrop-Mierlo het diftar-systeem is ingevoerd. Via diftar-systeem wordt de hoogte van de afvalstoffenheffing bepaald. Dat leidt ook tot verschillen in beleid: zo is er in Geldrop-Mierlo voor gekozen om de inzameling van PBD via huis-aan-huis inzameling met zakken te doen.

In de andere twee gemeenten is ervoor gekozen om verzamelcontainers in de wijken en bij winkelcentra te plaatsen. Voor het overige zijn er qua inzameling weinig verschillen: in alle drie de gemeenten zijn groene en grijze mini-containers uitgezet die voorzien zijn van een chip. Deze worden geleegd door een zijlader. Ook wordt er in de drie gemeenten gebruik gemaakt van boven- en ondergrondse afvalcontainers voor de inzameling van restafval en papier en glas, voorzien van een "vol"-meldingssysteem. Voor de inzameling van papier wordt er samengewerkt met verenigingen. Dus inzamelings-technisch zijn er niet zulke grote verschillen tussen de drie gemeenten en zijn er dus ook synergievoordelen.

De samenwerking is overigens de laatste jaren verder opgeschaald. Enkele voorbeelden zijn het gezamenlijk gebruik van de demontagehal bij de milieustraat in Geldrop-Mierlo. Ook de invoering van het volmeldingssysteem, gecombineerd met een weeginrichting leidt ertoe dat er "over de gemeentegrenzen heen" kan worden ingezameld. Daarnaast is besloten dat er in alle drie de gemeenten dit jaar nog pilots gehouden waarbij het GFE (keukenafval) apart wordt ingezameld. In het kader van samenwerking kan ook het gezamenlijk Brabants nascheidingsinitiatief worden genoemd. Wij zijn het overigens met de Rekenkamercommissie eens dat de samenwerking verder geoptimaliseerd kan en moet worden. Daarbij kijken we overigens niet alleen naar de drie gemeenten binnen Cure maar zeker ook naar de overige MRE-gemeenten.

- 2. De ambities en doelen van de gemeenten als opdrachtgevers zijn niet eenduidig voor Cure als opdrachtnemer. Er is geen strategisch meerjarenplan voor Cure, een dienstverleningsovereenkomst ontbreekt, er is geen eenduidigheid over de technische advisering door Cure. Er is een tegenstelling tussen het gemeentelijke beleid op korte termijn (bronscheiding) en Cure projecten op lange termijn (nascheiding).*

Reactie: De ambities en doelen zijn voor de korte en middellange termijn verschillend. Inherent aan de situatie waar de betrokken gemeentes zich nu ten opzichte van de VANG-doelstellingen bevinden. Geldrop-Mierlo en Eindhoven hebben een afvalstrategie vastgesteld met kort-, middellange en langetermijn doelstellingen. Het afvalbeleid in Valkenswaard dateert van 2012 en liep tot 2020. Valkenswaard is echter in navolging van de andere gemeenten nu ook samen met Cure een afvalplan aan het maken. Dit plan, waarbij een afvaardiging van de gemeenteraad is betrokken, zal nog dit jaar ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden worden.

Daarnaast is naar aanleiding van de evaluatie Gr Cure 2017-2022 een implementatieplan opgesteld waarin o.a. een strategisch meerjarenplan onderdeel van is. Hierin wordt de koers van de organisatie uiteengezet voor de komende jaren. Onderdelen zijn onder andere een omschrijving van de missie en visie van de organisatie, concrete doelstellingen en plannen voor het bereiken van de gezamenlijke doelen. Dit strategisch plan wordt nog in 2023 afgerond. Het is onze intentie om de gemeenteraden te betrekken bij de vaststelling van dit strategische plan.

Voor wat betreft de dienstverleningsovereenkomst (DVO) of een SLA zien wij wel degelijk de voordelen: het zorgt ervoor dat het takenpakket van Cure duidelijker wordt. En, zeker niet onbelangrijk, ook voor andere afdelingen/organisaties die in de openbare ruimte actief zijn biedt een dergelijke overeenkomst meer duidelijkheid over wat men van elkaar kan verwachten en wie waarvoor verantwoordelijk is. Dus wat dat betreft alle reden om een DVO aan te gaan. Er is echter ook een keerzijde: de huidige samenwerking kenmerkt zich door een flexibele opstelling. Als voorbeelden kunnen worden genoemd de opstelling van Cure in de coronatijd, bij extreme weersomstandigheden, opruimen van bijzet, het adviseren over en het plaatsen van een perscontainer op de milieustraat ten behoeve van de straatreiniging, het extra inzamelen bij onvoorziene omstandigheden en het snel schakelen als er zich een onvoorziene situatie voordoet. Daarom is er niet gekozen voor een starre dienstverleningsovereenkomst maar is de samenwerking ook gebaseerd op het jarenlang hebben van vertrouwen in elkaar.

Toch lijkt het ons goed om hierover onze gedachten nog eens te laten gaan waarbij het ene het andere niet uitsluit: het is zeker niet de wens om een starre DVO aan te gaan maar een waarbij een flexibele samenwerking het uitgangspunt is.

Er is volgens ons geen tegenstelling tussen gemeentelijk beleid op de korte termijn en Cure projecten op de lange termijn. Zowel de korte als lange termijn is gemeentelijk beleid. Cure voert deze strategie uit. Deze strategie is samen met Cure opgesteld.

3. De afvalprestaties van de gemeenten zijn slechter dan vergelijkbare gemeenten.

Reactie:

Wij vinden het jammer dat de Rekenkamercommissie in haar rapport is uitgegaan van de hoeveelheden over 2021. De hoeveelheid restafval per inwoner per jaar bedroeg in 2021 niet 2047 maar 223 kg en in 2022 bedroeg deze 207 kg. Daarnaast is vastgesteld dat een vergelijking met gemeentes op basis van (de parameters van) de huidige NVRD-Benchmark geen duidelijk en een onvolledig beeld geeft. Het bestuur van de Cure heeft dan ook besloten op zoek te gaan naar een Benchmark waarin de herkenbaarheid beter is. Deze is echter nog niet gevonden. Daarom heeft het bestuur besloten om nog één keer mee te doen met de NVRD-benchmark. Dit onderwerp zal verder uitgewerkt worden in het kader van de aanpassing van de Gemeenteschappelijke regeling Cure.

4. Het afvalverwerkingscontract loopt binnen een paar jaar af. Dit is een financieel risico.

Reactie: Het huidige verbrandingscontract loopt (net als voor vele andere Brabantse gemeenten) in 2028 af. Cure heeft al de verwachting aangegeven dat de tarieven in nieuwe verbrandingscontracten na 2028 zullen verdubbelen. Dit is één van de redenen dat wij met een afvalbeleidsplan bezig zijn, gericht op vermindering van de hoeveelheid restafval en het stimuleren van hergebruik van deel-afvalstromen. In dit kader moet ook het Brabantse nascheidingsinitiatief worden gezien.

Binnen Cure is dit een serieuze optie om naast bronscheiding de hoeveelheid restafval te verminderen. Daarnaast worden ook voor andere afvalstromen zoals GFE de mogelijkheden van betere bron- of nascheiding onderzocht. De planning is dan ook dat vóór het aflopen van het huidige afvalverwerkingscontract de hoeveelheid restafval flink verminderd is zodat het financieel risico evenredig vermindert.

5. *Cure is toekomstbestendig, de schaalgrootte is voldoende om kostenefficiënt en duurzaam het afval op te halen en gemeenten volwaardig te adviseren.*

Reactie: Wij zijn het in principe eens met deze conclusie. Toch vragen wij Cure om alert te blijven op ontwikkelingen waardoor samenwerking met andere organisaties de Cure-organisatie nog slagvaardiger kan optreden.

6. *Hoe het nascheidingsplan van Cure bijdraagt aan de VANG-ambities van de gemeenten is onduidelijk.*

Reactie: Vanuit onze rol als participant in het bestuur van Cure zijn wij het niet eens met deze conclusie. In de afvalstrategie van de gemeente Eindhoven is gedetailleerd per maatregel voor de middellange termijn weergegeven wat de verwachting is ten aanzien van reductie van de hoeveel restafval. Daarnaast is aangegeven wat de hoeveelheid restafval verder gaat reduceren als gevolg van de implementatie op termijn via nascheiding. Er is een berekening gemaakt hoeveel PBD er met nascheiding uit het restafval gehaald kan worden. Voor de gemeente Valkenswaard is hetzelfde van toepassing en de beoogde doelen worden opgenomen in het nog op te stellen afvalbeleidsplan.

De genoemde berekening is overigens van recente datum, vandaar dat wij begrijpen dat de Rekenkamercommissie hiermee geen rekening heeft kunnen houden.

7. *De kaderstelling door de gemeenteraden is vooral financieel gericht en beleidsarm zonder inzicht in impact voor de inwoners. Op basis van de geleverde informatie kunnen de raden slecht de prestaties beoordelen.*

Reactie: Naast de stukken bij de jaarlijkse begrotingscyclus worden beleidsmatige of financiële afwijkingen aan de raad voorgelegd middels een begrotingswijziging. Daarnaast wordt uw Raad actief geïnformeerd bij specifieke ontwikkelingen via raadsinformatiebrieven.

Wij onderschrijven dat de betrokkenheid en invloed van de raad ten aanzien van afvalbeleid verder vergroot kan worden. In dat kader is het van belang dat momenteel de aanpassing van de GR Cure in voorbereiding is als gevolg van de wetswijziging van de Wet op de Gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Een belangrijke insteek bij deze wetswijziging is namelijk de vergroting van de invloed van de raden op Gemeenschappelijke regelingen, waarvan Cure er uiteraard één van is. Verder wordt er samen met CURE gewerkt aan een meerjarig afvalbeleidsplan waarbij ook een raads werkgroep betrokken wordt en waarbij ook inhoudelijk wordt afgestemd met de andere twee CURE-gemeenten.

De rekenkamercommissie beveelt aan:

Aan de gemeenteraden de colleges te vragen:

1. *de ambities en doelen van de gemeenten voor Cure vast te leggen in een strategische agenda. Benut hierbij de technisch/inhoudelijke kennis van Cure. Neem hierin o.a. op:*
 - *een meerjaren vooruitzicht op de ontwikkelingen/trends;*
 - *een visie op Cure in relatie tot de VANG-ambities van de gemeenten;*
 - *de ambities en doelstellingen op de langere termijn (5-10 jaar);*
 - *een financieel meerjarenoverzicht met investeringsopgaven;*
 - *alternatieve scenario's voor afvalbeheer;*
 - *de monitoring en evaluaties van het afval- en grondstoffenbeleid en de prestaties.*

Reactie:

Cure is reeds bezig met het opstellen van een strategisch meerjarenplan. Dit plan moet aansluiten op de beleidsplannen per gemeente. Het afvalbeleidsplan van Valkenswaard dateert uit 2012 en wordt op dit moment met inhoudelijke input van Cure geactualiseerd voor de komende jaren.

Naast dit onderzoek van de Rekenkamercommissie loopt reeds het traject voor aanpassing van de Gemeenschappelijke regeling Cure. Op basis van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) zal onze huidige Cure-regeling aangepast moeten worden.

Een belangrijk uitgangspunt van de nieuwe Wgr is dat de raden meer invloed moeten kunnen uitoefenen op Gemeenschappelijke regelingen en de Gr Cure is hierop natuurlijk geen uitzondering. Dit zal tot uitdrukking moeten komen in een aangepaste Gemeenschappelijke regeling Cure. Hier wordt overigens door zowel juristen als door de beleidsambtenaren van de drie gemeenten al aan gewerkt. Het streven is om een eerste concept voor de zomervakantie gereed te hebben.

Bovenstaande punten zullen meegenomen worden bij de verdere uitwerking van het Evaluatierapport en het bijbehorende implementatieplan, danwel worden meegenomen bij de aanpassing van de Gr Cure-regeling.

2. *Als opdrachtgever scherper en gezamenlijk te sturen.*
 - *Leg afspraken vast in een dienstverleningsovereenkomst of service level agreement over o.a. de kosten, bewezen technieken en het serviceniveau;*
 - *Organiseer en veranker een opdrachtgeversplatform;*
 - *Neem periodiek deel aan de Benchmark Huishoudelijk Afval voor gemeenten om integraal inzicht te krijgen in het beleid, de prestaties en de kosten van het afvalbeheer per gemeenten en in Cure.*

Reactie:

Dienstverleningsovereenkomst:

Zoals al aangegeven bij de reactie op conclusie 2 lijkt het ons goed om hierover onze gedachten nog eens te laten gaan waarbij het ene het andere niet uitsluit: het is zeker niet de wens om een starre DVO aan te gaan maar een waarbij een flexibele samenwerking het uitgangspunt is.

Opdrachtgeversplatform:

Dit is een aanbeveling die nog nader onderzocht moet worden. De huidige Cure-regeling kent hiertoe al een mogelijkheid in de vorm van het instellen van commissies van advies (art 21). In de nieuwe Cure-regeling zal dat niet anders zijn. Deze aanbeveling wordt betrokken bij de behandeling van de nieuwe Cure-regeling.

Benchmark huishoudelijk afval:

Zoals al aangegeven bij de reactie op conclusie 3 zijn wij van mening dat deelname aan de NVRD-Benchmark, huidige stijl, geen duidelijk en een onvolledig beeld geeft. Het bestuur van de Cure heeft dan ook besloten op zoek te gaan naar een Benchmark waarin de herkenbaarheid beter is. Deze is echter nog niet gevonden. Daarom heeft het bestuur besloten om nog één keer mee te doen met de NVRD-benchmark. Ook dit onderwerp zal verder uitgewerkt worden in het kader van de aanpassing van de Gemeenteschappelijke regeling Cure.

- 3. Bestendig de ingezette weg van de afvalstrategie, de expertise en het netwerk van Cure. Monitor de voortgang en bereid tijdig de nieuwe contractering van de afvalverwerking voor.*

Reactie:

Wij zijn het van harte eens met deze aanbeveling. Binnen het bestuur zullen wij dan ook aandacht hiervoor vragen.

- 4. Maak een openbaar toegankelijk dashboard met de voortgang op de doelen, de inwonerstevredenheid en de hoeveelheid (gescheiden) afval.*

Reactie:

Ook met deze aanbeveling zijn wij het in principe eens. Het is voor ons nog de vraag in welke vorm en welke onderwerpen precies hiervoor in aanmerking komen.